

נר לשולחן שבת

פרשת פינחס

גליין 751 תשפ"א

מפטיירין "דברי ירמיהו".
"בטרם אצרך בבטן"
פלא: ירמיהו דיבר והתנבא כבר
בלידתו, זעק כבחור! (ילקוט רס"ב)

בארבעת הפרשיות האחרונות מצינו דבר מופלא של דיבור על ידי מי שאינו "מדבר"!

בפרשת השבוע פינחס: "על פי הגורל תחלק נחלתו", ללמדנו שהגורל עצמו היה צווח ואומר "אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני".

בפרשת בלק: האתון דיברה עם בלעם: "ויפתח ה' את פי האתון". (כ"ב כ"ח "עשרה דברים נבראו בין השמשות ... פי האתון". אבות ה'ו)

בפרשת חקת: הבאר - "עלי באר ענו לה" (כ"א י"ז). כתב רבי עובדיה מברטנורא שפתחה הבאר פיה ואמרה שירה, וזהו מה שנאמר במשנה שפי הבאר נברא בערב שבת בין השמשות. (אבות ה'ו)

בפרשת קרח: "ופצתה האדמה את פיה". כתב התוס' יו"ט: 'פצתה' הינו לשון דיבור - האדמה דיברה. לא היה זה קול רעם רגיל של רעידת אדמה המבהיל את האנשים לברוח, אלא קול דיבור חותך, שהאדמה דיברה ואמרה 'ירדו חיים שאולה', ויהי לאות גדול!

וזו כוונת המשנה ש'פי הארץ נברא בערב שבת בין השמשות'. (שם, "שומר אמת" פר' פינחס)

הגדר שהגבילה את הר סיני דיברה! היה זה דרך נס: "ודעו שהוא עצמו היה מתרה בבני ישראל ואומר להם 'הזהרו שלא להעלות להר ולא לנגוע... שכל הנוגע בו היה חייב סקילה'. לפי שהר סיני התקדש נעשה ההר רוחני ממש, וזהו כוחו של הקב"ה שיכול להפוך דומם למדבר!"

העגל דיבר ואמר 'אנכי ה' אלהיך!' לפיכך חשבו שיש בו ממש. העגל דיבר בכח הקמע 'עלה שור' שהניח בו מיכה, שמשה זרק ליאור כדי שיצוף ארונו של יוסף. ("ילקוט ראובני") בין הנזמים היה ציץ זהב עם שם המפורש, וחרותה עליו צורת עגל. (פרקי דר"א מ"ה)

בשעה שפרחו האותיות מן הלוחות היו צווחות ואמרות: "אוי לאותם האנשים ששמעו במו אוזניהם בהר סיני 'לא תעשה לך פסל...' ולאחר ארבעים יום עשו העגל". ("ילקוט מעם לועז" כי תשא ל"ב י"ט)

במעמד הר סיני השופר דיבר: כדי שיאמינו בנבואת משה ולהודיעם שה' הוא המדבר אליהם, השופר אמר: "דעו - משה דיבר והאלקים יעננו בקול". (מלבי"ם, מהריל"ד י"ט י"ט, ישי"כ להרה"ג מ"ה)

בזמן שדוד המלך כרה יסודות לבית המקדש עלה התהום ועמד להציף את העולם - מצא שם דוד חרס שהגביה קולו ואמר לו: 'אל תטלני מכאן, שאני כבוש על התהום מיום מתן תורה... בשעה שהקב"ה השמיע קולו בהר סיני ואמר 'אנכי ה' אלקיך' נזדעזעה הארץ ועמדה לטבוע, שלחני הקב"ה לכאן לסתום התהום, שלא יעלה ויציף את הארץ, שבשעה שרואה אותי ששם המפורש כתוב חוזר לאחוריו'. (רש"י מכות יא. ירושלמי סנהדרין י"ב)

תאנה צורחת

"בעולם הזה אדם הולך ללקוט תאנים בשבת אין התאנה אומרת כלום, אבל לעתיד לבוא, אם אדם הולך ללקוט תאנה בשבת, היא צווחת ואומרת שבת היום!" (מדרש תהילים ע"ג ועיי"ש)

לקט בענין המדברים שאינם בגדר "מדבר"

כל המועדים נמצאים בפרשת פינחס כולל פורים... ספר הזכרונות של אחשוורוש נקרא מזליו באותו הלילה בו כולם היו ערים!

אין כתוב והיו קורין אלא "ויהיו נקראים" - מאליהם היו נקראים. רבי יעקב בשם רבי חנינא אמר: 'אל תתמה, ומה להטיל שלום בין שבט לשבט היה הגורל מדבר, דכתיב "על פי הגורל תחלק נחלתו", ליתן חיים לאומה שלמה על אחת כמה וכמה!

("ילקוט שמעוני" אסתר ו' ועיי"ש שהיו מדלגים ובאים לאחשוורוש או אליהו קראם)

המטה של משה וידו של משה!

והיה אם לא יאמינו לקול האות הראשון - מה תלמוד לומר "לקול"? אמר ריש לקיש שהיה המטה מדבר לפני ישראל: 'עם משה הייתי במדין ונהפכתי לנחש, ואחר כך נעשיתי מטה'. והיד אף היא מרימה קולה, ומשמיעה: 'טהורה הייתי ונטמאתי, וחזרתי ונטהרתי...'. ("ילקוט שמעוני" שמות וכן הובא במדרש "שכל טוב" ד' ה')

העורב דיבר עם נח! "וישלח את העורב": התחיל משיבו, אמר לו, מכל בהמה חיה ועוף שיש כאן אין אתה משלח אלא לי. (ב"ר ל"ג ה')

אמר לו הדג ליונה: "אין אתה יודע שבא יומי להאכל בפי לוינתן". אמר לו: "הולכני אצלו ואני מציל אותי ואותך מפיו".

אמר לו יונה: "אני הצלתיך מפיו של לוינתן, הראני כל מה שבימים ובתהומות" ... הראהו אבן שהיתה קבועה בתהומות תחת היכל ה'. אמר לו הדג: "יונה, הרי אתה עומד תחת היכל ה' שבני קרח התפללו עליה, עמוד, התפלל ואתה נענה..."

(רד"ל ב' פרקי דרבי אליעזר" פ"י עפ"י הגהות המיוחסות לגר"א ועיי"ש)

עוד גורל שגם לדיבור...

הפר שעלה לשם הבעל. "נתקבצו כל נביאי הבעל ולא יכלו להזיז את רגלו, עד שאליהו אמר לו 'לך עמהם'. השיב הפר ואמר לו לעיני כל העם: "אני וחברי יצאנו מבטן אחת, מפרה אחת וגדלנו במרעה אחד, הוא עלה בחלקו של מקום ושמו של ה' מתקדש עליו, ואני עליתי בחלק הבעל..."

(במדבר רבה כ"ג ט')

הפר לא דיבר ממש, אלא לא זז ממקומו, וכך הבינוהו! ("תורת חיים")

הפרות שהחזירו את ארון הברית מפלישתים אמרו שירה בלשון הקודש ממש, בדרך פלא! ומה שלא מנו זאת במסכת אבות עם הניסים שנבראו בערב שבת, לפי שכבר הזכירו 'פי האתון' בפירוש בתורה, והוא אב לכל כיוצא בו. (ריטב"א ע"ז כד.)

כתב ה"בן יהודה": נראה שכוונת הריטב"א שאותו כח הדיבור שנברא בשביל האתון נח על פי הפרות.

עוד יש לומר שגם לפרות נברא כח דיבור בפני עצמו, אך לא מנורו במשנה, כי מזה יצאה רעה גדולה לישראל. ועוד, הרי בשירה זו אין בה חידוש, לפי שכל החיות אומרות שירה. (ע"ז כד.)

ירבעם, נבוכדנצר והורדוס

עגלי ירבעם החלו לדבר... חטאת ירבעם היתה מדברת, גיחזי חקק בפיה שם, והיתה אומרת 'אנכי ולא יהיה לך'. (סוטה מז.)

הצלם שעשה נבוכדנצר דיבר - אותו רשע נטל את הציץ של כהן גדול ונתנו לתוך פיו. וכינס כל מיני זמר והיו מקלסין לפניו, והצלם אומר 'אנכי ה' אלהיך'. ביקש דניאל מנבוכדנצר רשות לנשקו על פיו... השביעו לציץ... והוציאו... (מ"ד שיר השירים ז' ט')

יוני הורדוס - היו קוראות כדי לפארו 'קירי קירי' 'אדון אדון!' על ידי כשפים היו עופות אלו מלומדים לדבר. (חולין קלט: ועיי' עירן)

גלי הים דיברו

מעשה בחסיד אחד שהיה רגיל בצדקה. פעם אחת באה רוח וטיבעה את ספינתו. ראהו רבי עקיבא, בא רבי עקיבא להעיד לפני בית הדין שאותו חסיד טבע ואשתו מותרת להנשא.

בא אותו חסיד ועמד לפני ר"ע. שאלו: "אתה הוא שטבעת ביים?" ענה: "כן". "ומי העלך מן הים?" "צדקה שעשיתי!"

"מאין אתה יודע?" אמר: "כשירדתי למעמקי מצולה שמעתי קול רעש גדול מגלי הים, שזו אומרת לזו וזו אומרת לזו 'רוצו ונעלה את האיש הזה מן הים שעשה צדקה כל ימיו'". (אדר"ג ג' ט')

עזרה צווחת

"ארבע צווחות צווחה עזרה: ראשונה, צאו מכאן בני עלי שטימאו היכל ה'. ועוד צווחה, צא מכאן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד עצמו ומחלל קדשי שמים... ועוד צווחה שאו שערים ראשיכם ויכנס ישמעאל בן פיאכי". (פסחים נז.)

מעשה באדריינוס קיסר רומי ... עוד ביקש לדעת מה המים מקלסים להקב"ה. עשה תיבות של זכוכית ונתן בני אדם בתוכן ושלשלם לאוקיינוס. ועלו ואמרו: "כך שמענו לאוקיינוס מקלס 'אדיר במרום ה'!"

עדות בבית דין של מעלה - "ושמא יאמר אדם מי מעיד בי? אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו, שנאמר "כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה" ... ויש אומרים, אבריו של אדם מעידים בו.

(תענית יא. ועיי' מהרש"א)

לפרשת פנחס --- רבי פנחס בן יאיר

"אמר לו: 'גינאי, חלוק לי מימך ואעבור בך'. אמר לו: 'אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני'!"

(חולין ז.)

שמא שר של ים השיב לו כך. אי נמי, רבי פנחס היה מחשב בלבו. [כך גם צריך לפרש את המעשה הידוע ברבי אליעזר בן דורדיא]. (תוס' שם ועיי' הת"ס)

זאב שמנחם

כאשר בני יעקב הביאו לאביהם את כתונת יוסף טבולה בדם. בכה יעקב וצעק 'בני חיה רעה אכלתהו' ... אמר אל בניו 'צאו לשדה ואת החיה אשר תמצאו בראשונה תביאוה אלי, אולי יראה ה' בעיני, והכין לכם את החיה אשר טרפה את בני'.

הלכו השבטים המדברה, והנה בא לקראתם זאב. ויתפסוהו וביאוהו אל אביהם. ויקח יעקב את הזאב, ויאמר במר לב ונפש: 'מדוע אכלת את יוסף בני, ואיך לא יראת מאלקי הארץ?!'

ויפתח ה' את פי החיה בעבור נחם את יעקב בדבריה ותען: 'חי האלקים אשר בראני וחי נפשך אדוני, לא ראיתי את בנך ולא טרפתי אותו. מארץ רחוקה באתי, וכאשר קרה לך עם בנך קרה לי עם בני, כי זה עשרה ימים אני מבקש את בני אשר הלך, ולא ידעתי אם חי או מת הוא. ויתפסו אותי בניך, ויוסיפו לי יגון על יגוני ... ועתה בן אדם הנני בידך ועשית לי כטוב בעיניך...'.

ויהי כשמוע יעקב את דברי החיה ויתמה מאד, וישלח מיטדו את החיה ותלך לדרכה...

(ספר הישר וקיצרנו)

קול מעל ההר

"אמרו חכמי הטבע שגם עכשיו סביב להר סיני נשמע באויר שמעל להר קול הברה, כעין קול דברים, ואין מבין. וזה פלא! לאלה רמז רבי יהושע בן לוי באומרו 'בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב מכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה' שהקולות ירמזו לאדם לזכור את מעמד הר סיני". (תפא"י אבות ו' ב')

ומי היתה העבודה זרה הראשונה שדיברה?

בספר הנצחון מובא מדרש מופלא: בימיו של אנוש באו אליו בני דורו ושאלוהו: מאין באו בני אדם. אמר להם: הקב"ה ברואם. כיצד? השיבם שהקב"ה צבר עפר וגיבלו ונפח בו רוח חיים.

כששמעו זאת בני דורו הכריחו את אנוש... ולקח עפר וגיבלו. ובא השטן ונעשה הצלם ההוא חי, נכנס בו השד, וטעו בו בני דורו, ואז הוחל לקרוא עבודה זרה בשם ה'. ומאז כל העובדים עושים צלמים כדמות בני אדם. (ספר גימטראות לרבי יהודה החסיד כרך ב')

נוסיה את הטלית הבוכיה שנותרה בבית ולא נטלוה לעיררת המרפא, במשל הנודע של המגיד מקלם...

הכסף שהעיד על הנחת תפילין, כמעשה שהאב הניחו בתיק התפילין של בנו. או הכפית שהעידה, כמעשה של המגיד רבי שבתי יודלביץ.

וכן את קבר הדג שקרא "שמע ישראל" בבית הקברות היהודי בוניה.

נסיים בבדיחותא: במשנה "אמרה פרה זו הריני נזירה" ... (נזיר י. ועיי"ש)